

Afzender
Hoofden operatiën

Politie INTERN - Politietaak

Datum 10 oktober 2023

Behandeld door 5.1.2,e
5.1.2,e

Bijlage(n) 3

Onderwerp **Optreden politie bij demonstraties met een (potentieel) disruptief karakter**

Commanders Intent

Het demonstratierecht is een grondrecht en de politie staat voor een vreedzame samenleving. Het begeleiden van demonstraties, zorgen voor een veilig verloop en het handhaven van de openbare orde hoort bij het politiewerk, maar gebeurt altijd in samenwerking met partners binnen de kaders die het bevoegd gezag bepaalt. Het uitgangspunt daarbij is om de demonstratie te faciliteren met zo min mogelijk politie-inzet en deze passend te laten zijn bij de aard en omvang van de protestactie. De politie werkt daarbij informatiegestuurd en het optreden heeft een gefaseerd en gedifferentieerd karakter. In verbinding staan en blijven met de demonstranten is hierbij een leidend principe. De politie intervenueert bij escalaties, het plegen van strafbare feiten en ernstige overtredingen, waarbij proportionaliteit, subsidiariteit en de-escalatie centraal staan. De inzet en het optreden worden telkens afgewogen tegen de mogelijke consequenties daarvan. De manier waarop dit gebeurt is afhankelijk van de situatie en context. De politie straalt uit dat hun optreden los staat van de inhoudelijke standpunten van de demonstranten en blijft hierdoor in het handelen neutraal. Ongeacht de inhoudelijke standpunten, mogen demonstranten eenzelfde bejegening van de politie verwachten.

Handelingskader

Generieke uitgangspunten ¹

- De uitoefening van het recht tot vergadering en betoging (artikel 9 Grondwet) moet in de basis worden gefaciliteerd, mits dit binnen de kaders van geldende van wet- en regelgeving plaatsvindt (demonstreren is een recht, behouders ieders verantwoordelijkheid voor de wet). De burgemeester is voorzitter van de driehoek, waarin over handhaving van het recht en de openbare orde wordt besloten. Alleen de burgemeester mag op grond van de Wom voorschriften aan een demonstratie stellen, een protest vooraf verbieden of gedurende het verloop beëindigen. Op basis van de APV kan de burgemeester ook met een noodbevel groepen wegsturen of verwijderen.
- In hoeverre iets een demonstratie is, is aan het lokaal gezag om te beoordelen.

¹ (Uit (input voor) generieke uitgangspunten bij (disruptieve) demonstraties, NCTV 7-3-2023)

- Een aandachtspunt is om duidelijkheid te hebben wanneer welk wettelijk kader aan de orde is. Vooral in situaties waarin demonstraties uitlopen in grootschalige verstoringen van de openbare orde is het van belang (in de driehoek) te markeren waar de grenzen liggen van het demonstratierecht. Het is raadzaam om districtelijk/regionaal af te stemmen over beleidsuitgangspunten en tolerantiegrenzen, voor zover die aanvullend zijn aan deze generieke uitgangspunten. Eenmansprotesten zijn bijvoorbeeld wel grondwettelijk beschermd, maar vallen niet onder de Wom. Optreden kan dan alleen vanuit APV en binnen het kader van het strafrecht.
- Als een activiteit geen demonstratie is, kan het reguliere instrumentarium worden gehanteerd. Concreet: als sprake is van (vrees voor) ernstige wanordelijkheden kunnen ultimo de noodbevoegdheden van de burgemeester (waaronder noodbevel, noodverordening, instellen veiligheidsrisicogebied) worden ingezet.
- Indien het gaat om een landelijk fenomeen is het raadzaam om vanuit het oogpunt van uitlegbaarheid waar mogelijk eenduidig op te treden.
- Mocht er sprake zijn van (een dreiging van) blokkadeacties met een onvoorspelbaar, mogelijk dynamisch en landelijk karakter dan is landelijke coördinatie raadzaam. Voor operationele coördinatie kan de politie de NSGBO (Nationale Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden) met SGB0's in de eenheden inrichten. Ook in deze gevallen blijft het gezag lokaal.
- De bescherming van gezondheid, verkeersveiligheid en het voorkomen van wanordelijkheden (conform artikel 2 Wom) bieden de wettelijke grondslagen voor een eventuele beperking of een verbod. Ook onaangekondigde demonstraties worden in beginsel toegestaan. Een beperking of aanwijzing kan bijvoorbeeld inhouden dat men op een andere, veilige, locatie de gelegenheid krijgt om te demonstreren.
- Het gezag van handhaving van de openbare orde bij protesten op het water ligt bij de burgemeester. Afstemming hierover vindt plaats in de driehoek.
- Het ontwrichten van de samenleving of het uitoefenen van dwang vallen niet onder de bescherming van de grondwet. Als de kern van de actie dwang betreft, is er geen sprake van een demonstratie en is de Wom niet van toepassing.
- Uitgangspunt is contact leggen met demonstranten, verbinding zoeken voor en tijdens de demonstratie en gefaseerd en de-escalerend optreden.
- Waar mogelijk en noodzakelijk wordt opgetreden tegen personen die oproepen tot het plegen van strafbare (o.g.v. strafrecht). Wanneer personen structureel overlast veroorzaken en daarmee zorgen voor ernstige verstoringen van de openbare orde kan gedacht worden aan een persoonsgerichte bestuurlijke maatregel (bijvoorbeeld een gebiedsverbod of last onder dwangsom).

Voorwaarden

Lokale gezagen worden geadviseerd om – bij kennisgeving van demonstraties – de volgende voorwaarden ter bescherming van de openbare orde en ter voorkoming van wanordelijkheden te hanteren:

- Om de demonstratie zo goed mogelijk te kunnen faciliteren, is tijdige kennisgeving noodzakelijk. Ook zonder (tijdige) kennisgeving dient de demonstratie te worden gefaciliteerd.
- Reizen van en naar een demonstratielocatie wordt in beginsel niet gezien als een demonstratie; hier gelden derhalve reguliere wet- en regelgeving
- Het verzamelen op een bepaalde locatie om vervolgens door te reizen naar een demonstratielocatie wordt in beginsel niet gezien als demonstratie, maar een definitief oordeel daarover is aan het

bevoegd gezag en afhankelijk van de aan de orde zijnde belangen. Afhankelijk van de geschiktheid van de verzamellocatie kan een maximum worden gesteld aan het aantal voertuigen dat zich verzamelt voor de doorreis naar een demonstratielocatie.

- (Demonstratieve) acties gericht tegen personen bij hun woning worden niet in de directe nabijheid van de woning (zichtafstand) toegestaan (vanwege het risico op wanordelijkheden en evt. verkeer).
- Indien mogelijk wordt de demonstratie middels een aanwijzing verplaatst naar een meer geschikte locatie (o.g.v. art 6 Wom).

Landelijke beleidsuitgangspunten en tolerantiegrenzen²

Ten behoeve van de lokale afstemming (driehoek), wordt geadviseerd het volgende beleidskader te hanteren:

- De politie dient steeds een zorgvuldige afweging te maken van enerzijds de inbreuk op de rechtsorde en anderzijds de consequenties die een eventueel politietoetreden tegen die inbreuk met zich brengt. Het beleid is gericht op risicobeheersing en niet op risico-uitsluiting.

Op basis van de geformuleerde beleidsuitgangspunten, wordt geadviseerd om lokaal de volgende tolerantiegrenzen te hanteren, waarbij de volgende gedragingen niet worden getolereerd:

- Het plegen van strafbare feiten;^{5.1.2,d}

5.1.2,d

5.1.2,d

- Het (grootschalig) verstoren van de openbare orde voorafgaand aan, tijdens en na afloop van een demonstratie.
- Het belemmeren van, dreigen of daadwerkelijk gebruik van geweld tegen, de politie, andere hulpverlenende instanties of overheidspersoneel zoals boa's, politici, in de uitoefening van hun publieke taak, alsmede de aanwezige media, beveiligers en verkeersregelaars.
- Acties op snelwegen (bijvoorbeeld door langzaam te rijden, stil te staan of de weg te blokkeren met (zwaar) materieel/voertuig(en), personen of andere middelen) worden omwille van de verkeersveiligheid niet toegestaan.
- Verkeersgedragingen waarbij andere weggebruikers in gevaar gebracht worden, worden in beginsel niet toegestaan. In het belang van de verkeersveiligheid moeten verkeersregels zoveel mogelijk worden nageleefd. Hieronder vallen ook het oprichten van blokkades (al dan niet met voertuigen) bij bijvoorbeeld distributiecentra en lucht/zeehavens.
- Het meevoeren van wapens en/of voorwerpen die bedreigend, strafbaar en/of in mensenmassa gevaarlijk zijn of tot kennelijk doel hebben het politietoetreden te hinderen (fakkels, lange stokken met vlaggen).
- Het bezit of afsteken van vuurwerk.
- Het met zich voeren en tonen van tekens, afbeeldingen en/of het uiten van teksten die beledigend, opruiend of discriminerend zijn. De politie treedt pas op na overleg met het Openbaar Ministerie.
- Het bevestigen van eventuele spandoeken aan andermans eigendommen.
- Het dragen van gezicht bedekkende kleding of kledingstukken die het doel hebben om herkenning te

2

Uit: Handelingskader politie inzake optreden bij demonstraties met een (potentieel) disruptief karakter versie 1.0 8-3-2023, Politie, staf KL, afdeling Nationale Veiligheid; ^{5.1.2,e} /NSGBO en uit: (input voor) generieke uitgangspunten bij (disruptieve) demonstraties, NCTV 7-3-2023.

5.1.2,d

5.1.2,d

voorkomen (bivakmutsen, helmen, sjaals, e.d.).

- De aanwezigheid van andere personen of groepen op of in de nabijheid van de locaties van eventuele demonstraties, waarbij het mogelijk is dat ze tegengestelde belangen hebben en waarbij de vrees voor verstoringen van de openbare orde bestaat.
- Het doxen (het verzamelen van iemands persoonlijke informatie om deze vervolgens openbaar te maken, (vaak) met als doel deze personen te intimideren, bedreigen etc.).⁴

Bejegeningprofiel politieoptreden

5.1,2,d

Operationele-, 3-hoek-, bestuurlijke- en communicatievoorbereiding en uitvoering

Input voor de operationele voorbereiding en uitvoering, alsmede de uitgangspunten vanuit juridisch, communicatie en bestuurlijk perspectief is als bijlage toegevoegd.

⁴ Doxing is per 1 januari 2024 strafbaar.

